Caribisch Sport- en Preventieakkoord
2019 - 2022
Samen naar een gezonder Bonaire

PARTIJEN

1. Openbaar Lichaam Bonaire, vertegenwoordigd door gedeputeerde N. den Heyer, hierna te noemen OLB.

2. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, vertegenwoordigd door staatssecretaris P. Blokhuis, hierna te noemen VWS.

OVERWEGENDE DAT

A. Partijen het belang inzien van preventie en bereid zijn om structureel te investeren in sport en preventie om de gezondheid van de inwoners van Bonaire te verbeteren; en
B. Partijen het belang onderkennen van de medewerking en continuïteit van betrokken maatschappelijke organisaties op Bonaire bij het komen tot resultaten.

WERKINGSSFEER

Partijen verklaren met hun handtekening de volledige inhoud van het akkoord te onderschrijven en uit te voeren.

Het Caribisch Sport- en Preventieakkoord kent een ingangsdatum van 15 mei 2019 en loopt tot en met 31 december 2022. De inzet is echter gericht op een structurele aanpak en gezamenlijke ambities voor 2040. Daarom werken we zoveel mogelijk met bestaande organisaties en programma's gefinancierd met structurele middelen van onder andere OLB en VWS.

OPEN KARAKTER

Het Caribisch Sport- en Preventieakkoord heeft een open en dynamisch karakter. De acties in het akkoord zijn derhalve niet limitatief. Nieuwe acties kunnen worden toegevoegd indien deze passen binnen de doelstellingen van het akkoord.

AMBITIE EN AANPAK

Een gezonder Bonaire dát is wat we willen bereiken. Met kinderen die een goede start maken en daar hun leven lang profijt van hebben. Met actieve volwassenen, die zich fit voelen. En met ouderen die veel gezonde levensjaren hebben en zo lang mogelijk meedoen in de samenleving. Kortom: een gezonde leefstijl staat voorop. We willen de balans tussen preventie en zorg verbeteren. Voorkomen is immers beter dan genezen. En bovendien goedkoper. Dát is de ambitie van dit Caribisch Sport- en Preventieakkoord. Realisatie van deze ambitie vergt een lange adem. Sleutel in de aanpak is een integrale benadering van de problematiek, waarbij we de kleinschaligheid en creativiteit van Bonaire als kans weten te verzilveren.

Het Caribisch Sport- en Preventieakkoord bevat een breed scala aan maatregelen: een slagvaardig akkoord met concrete doelstellingen en acties. In het Caribisch Sport- en Preventieakkoord hebben we gekozen voor een aanpak op vijf onderwerpen: (1) overgewicht, (2) problematisch alcoholgebruik, roken en drugsgebruik, (3) sporten en bewegen, (4) seksuele gezondheid en (5) vitale organisaties op sport en preventie.

1. OVERGEWICHT

Uit de Health Study Caribisch Nederland (2017) blijkt dat ruim zes op de tien inwoners van Bonaire overgewicht heeft. Overgewicht (en obesitas) zijn een belangrijke oorzaak van ziekten zoals chronisch hartfalen en diabetes. Het aantal ongezonde levensjaren (doorgebracht met ziekte(n) en beperkingen) als gevolg van overgewicht en obesitas vergroot de maatschappelijke kosten. Hieronder vallen bijvoorbeeld de kosten door arbeidsongeschiktheid en ziekteverzuim, en kosten in de gezondheidszorg. Overgewicht en obesitas hebben vaak een negatief effect op het mentale welzijn van mensen.

Ambitie 2040

De partijen spreken de ambitie uit om de percentages van kinderen en volwassenen met overgewicht en obesitas te laten dalen. Als we niets doen, neemt het percentage mensen met overgewicht (met bijkomende gevolgen) de komende jaren nog veel verder toe. Om een daling voor elkaar te krijgen, spreken de partijen de volgende ambities uit:

- Daling van het percentage kinderen 2-17 jaar met matig overgewicht van 16,2% naar 14,0% of lager en met obesitas van 11,4% naar 8,0%.[1]
- Daling van het percentage volwassenen 18-44 jaar met matig overgewicht van 31,0% naar 28,0% of lager en met obesitas 34,5% naar 30,0% of lager.
- Daling van het percentage volwassenen 45 jaar en ouder met matig overgewicht van 38,3% naar 36,0% of lager en met obesitas 35,6% naar 31,0% of lager.
- Daling van het aantal mensen dat lijdt aan obesitas gerelateerde ziekten (zoals diabetes mellitus type II, hart-, vaat-, en leverziekten) met 40%.[2]

Doelstellingen 2040

- Alle inwoners van Bonaire eten, drinken, sporten en bewegen op een wijze die zoveel mogelijk bijdraagt aan een gezonde leefstijl.
- Voor alle inwoners van Bonaire met overgewicht of obesitas is een passend sport- en beweegaanbod en passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk.

Acties 2019-2022

- Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) intensiveert de ondersteuning en advisering door een senior adviseur voor 2 jaar uit te zenden naar Caribisch Nederland om op ieder eiland de lokale JOGG-aanpak samen met de openbare lichamen en betrokken organisaties goed te implementeren en een sluitende keten voor kinderen met overgewicht en obesitas te realiseren.
- Er komen (extra) gezondheidsbevorderaars bij de afdeling publieke gezondheid van OLB. Deze medewerkers ontwikkelen gezondheidscampagnes gericht op verschillende doelgroepen en lesprogramma's op scholen, en geven voorlichting over overgewicht en gezonde voeding en leefstijl.

[1] Alle referentiewaarden in dit akkoord zijn afkomstig uit de Health Study Caribisch Nederland (2017).
[2] Deze gegevens zijn nu niet voor handen. Deze gegevens worden in 2019 nog verzameld.

- Vanaf 2020 wordt leefstijlcoaching opgenomen in de Regeling aanspraken zorgverzekering BES door Zorgverzekeringskantoor BES.
- Alle basisschoolkinderen die het nodig hebben krijgen een gezonde maaltijd op school.
- Alle kinderen krijgen een gezonde maaltijd op de kinderopvang.
- Buurtsportcoaches komen met bestaande sport- en zorgaanbieders tot een passend sport-, beweeg- en ondersteuningsaanbod voor mensen met overgewicht en obesitas.

2. PROBLEMATISCH ALCOHOLGEBRUIK, ROKEN EN DRUGSGEBRUIK

Een op de acht inwoners van Bonaire drinkt zwaar. Problematisch alcoholgebruik leidt tot maatschappelijke kosten, zoals productiviteitsverlies, vroegtijdig overlijden, verkeersongevallen, ziekte en verslaving, kosten voor politie en justitie en problemen in de persoonlijke levenssfeer.

Ongeveer 12 procent van de inwoners op Bonaire rookt dagelijks. De prevalentie is daarmee relatief laag, maar dat neemt niet weg dat we met elkaar willen inzetten op het terugdringen van het aantal rokers. Ongeveer 3 procent van de inwoners van Bonaire heeft de afgelopen maand cannabis gerookt. Gebruik van cannabis of andere drugs kan schadelijk zijn voor de gezondheid en vervelende effecten hebben, vooral bij langdurig gebruik.

Ambitie 2040

- Daling van het percentage inwoners dat overmatig drinkt van 7,3% naar 5,0% en het percentage inwoners dat zwaar drinkt van 12,4% naar 8,0%.
- Minimaal 80% van de mensen van 12 jaar en ouder kent de belangrijke (gezondheids-)effecten van alcohol en drugs.
- Minder dan 8,0% van de inwoners rookt dagelijks en van de jongeren rookt 0%.
- Daling van het aantal inwoners dat cannabis gebruikt van 2,9% naar 1,5% of lager.

Doelstellingen 2019-2022

- In 2020 is een aanbod van alcohol- en drugspreventie op alle scholen beschikbaar.
- Het aantal inwoners dat dagelijks rookt is in 2022 minder dan 10,0%.
- Uiterlijk 2022 heeft er op Bonaire besluitvorming plaatsgevonden over de mogelijkheden om het gebruik en de beschikbaarheid van alcohol en tabak te reguleren.

Acties 2019-2022

- Vanaf 2020 wordt hulp bij stoppen met roken opgenomen in de Regeling aanspraken zorgverzekering BES door Zorgverzekeringskantoor BES.
- Er komen (extra) preventiemedewerkers bij de afdeling publieke gezondheid van het OLB. Deze medewerkers ontwikkelen en lanceren campagnes op het terugdringen van alcohol, drugs en tabak.
- Er komen lespakketten voor alle basis- en middelbare scholen over alcohol, drugs en tabak.
- Partijen onderzoeken gezamenlijk de mogelijkheden tot verdere regulering van alcohol en tabak.
- Sportverenigingen worden gestimuleerd en begeleid om te komen tot een gezonde sportomgeving.

3. SPORTEN EN BEWEGEN

Bijna de helft van de inwoners van Bonaire beweegt te weinig. Van de kinderen in de leeftijd van 2-17 jaar beweegt bijna driekwart te weinig. Sport is een krachtig instrument om gezondheid en sociale cohesie te bevorderen. Sport helpt om je karakter te vormen, jezelf te leren kennen en te leren hoe je met anderen omgaat. Dagelijks voldoende bewegen draagt bij aan een goede gezondheid, zoals het verlagen van bloeddruk en cholesterol. Met de extra inzet in dit akkoord willen we met elkaar de kracht van sport en bewegen de komende jaren nog beter benutten.

Ambitie 2040

- Stijging van het percentage kinderen 2-17 jaar dat voldoende beweegt van 25,3% naar 50,0% en het percentage totaal aantal inwoners dat voldoende beweegt van 48,9% naar 60,0%.
- Voldoende, goed onderhouden en betaalbare sportinfrastructuur.
- Een dekkend sport en beweegaanbod via verenigingen en activiteiten in de wijken.
- Een sterke verbetering van de motorische vaardigheid van basisschoolkinderen[3].

Doelstellingen 2019-2022

- Er zijn meerdere velden in de wijken weer in goede staat gebracht en op de velden is een structureel activiteitenprogramma.
- OLB komt in 2019 met een plan voor de uitbreiding van de gymzalen (gefinancierd via de Europese EDF gelden). VWS kan hierbij ondersteunen op verzoek van OLB.
- Er is een meerjarig onderhouds- en beheersplan voor 80% van de door de overheid gefinancierde sportinfrastructuur.
- Er is een duidelijke groei van het aantal vrijwilligers en geschoolde sportbestuurders en trainers.
- Alle kinderopvangorganisaties hebben een beweegbeleid.
- Met behulp van de jeugdinterventie “alleen jij bepaalt wie je bent” wordt sport als middel ingezet om delinquent gedrag onder jongeren te voorkomen.

Acties 2019-2022

- Het bewegingsonderwijs op de basisscholen wordt verzorgd onder verantwoordelijkheid van vakleerkrachten vanuit een nieuw op te richten vakgroep. De vakleerkrachten en sportleiders worden ook ingezet als buurtsportcoach. De vakgroep is een belangrijke partner in de JOGG aanpak.
- In samenwerking met Cruyff Foundation worden een of meerdere Cruyff Courts aangelegd dan wel de bestaande opgeknapt. Partijen komen hiervoor tot een gezamenlijk plan in 2019. Ook wordt ervoor gezorgd dat de velden verlicht zijn, zodat er ook in de avonden op gespeeld kan worden.
- De KNVB gaat met behulp van haar strategische partner(s) de bonden en verenigingen versterken.
- Het bewegingsonderwijs op de basisscholen wordt versterkt en waar mogelijk uitgebreid.
- De jeugdinterventie “Alleen jij bepaalt wie je bent” wordt door de ministeries J&V en VWS opgestart. Jongeren krijgen een jaar lang twee keer per week training door speciaal opgeleide trainers, die ze niet alleen de sport leren, maar de jongeren ook (gedrags-)vaardigheden bijbrengen.

[3] Deze cijfers ontbreken nu. De bedoeling is dat in 2019-2020 door de vakgroep bewegingsonderwijs een 0-meting wordt uitgevoerd op de motorische vaardigheden van basisschoolkinderen, bv leerlingen in groep 5 en in groep 8.

4. SEKSUELE GEZONDHEID

Uit gesprekken met (zorg)professionals en rapportages komt een zorgelijk beeld naar voren over de seksuele gezondheid van de inwoners van Bonaire.[4] Seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA's) en zwangerschapsafbrekingen komen helaas veel voor. Ook lijkt er een toename van het aantal mensen dat HIV-besmet is. Het laten testen op SOA's, zoals chlamydia en gonorroe, is voor veel mannen en vrouwen nog een taboe. Vaak wordt een SOA pas gevonden bij klachten of bij een zwangerschap, wat extra risico's met zich meebrengt voor zowel de man, vrouw en eventueel de baby. Naar schatting heeft 1 op de 2 á 3 vrouwen heeft wel eens een abortus ondergaan. Een ondersteuningsstructuur voor vrouwen die onbedoeld zwanger zijn is er op dit moment nog niet. Het bespreken van anticonceptie is nog vaak een taboe, terwijl jongeren al wel op jonge leeftijd seksueel actief zijn.

Ambitie 2040

- Daling van het aantal zwangerschapsafbrekingen met minimaal 75%[5].
- Stijging van het gebruik van anticonceptie met 60%.
- Daling van het aantal soa's met 50%.

Doelstellingen 2019-2022

- Daling van het aantal zwangerschapsafbrekingen met minimaal 10% in 2022.
- Stijging van het gebruik van anticonceptie met 20% in 2022.
- Op alle scholen wordt seksuele voorlichting structureel aangeboden.
- Er is een ondersteuningsnetwerk opgezet om vrouwen die onbedoeld zwanger zijn geworden te informeren en hen ondersteuning te bieden waar nodig.
- Alle relevante professionals hebben voldoende kennis over seksuele gezondheid.
- Er zijn gerichte interventies op seksuele gezondheid voor hoog-risicogroepen.

Acties 2019-2022

- Opzetten van Sense en SOA consulten in samenwerking met onder andere GGD Haaglanden met mogelijkheden om laagdrempelig testen en voorlichting over anticonceptie.
- Condooms worden –anoniem- gratis verstrekt op een aantal strategische plekken.
- Er komen (extra) preventiemedewerkers bij de afdeling publieke gezondheid van OLB. Deze medewerkers verzorgen onder andere seksuele voorlichting op scholen en aan ouders.
- Onderzoeken op welke manier er een ondersteuningsnetwerk kan worden opgezet voor vrouwen die onbedoeld zwanger zijn geworden, waaronder mogelijk keuzehulpgesprekken. Dit netwerk moet gericht zijn op het versterken van reeds bestaande initiatieven.
- Campagnes worden opgezet die anticonceptiegebruik en het laten testen op soa's aanmoedigen.
- Partijen bepalen welke interventies bij hoog-risicogroepen het beste van toepassing zijn om de seksuele gezondheid te vergroten.
- Een programma opzetten met en voor professionals om kennis over seksuele gezondheid te vergroten.

[4] Vragen over seksuele gezondheid zijn niet tot matig beantwoord in de Health Study Caribisch Nederland en daarmee onvoldoende representatief voor de bevolking.

[5] Het ontbreekt op dit moment nog aan goede cijfers over zwangerschapsafbrekingen, soa's en anticonceptiegebruik. In 2019-2020 wordt begonnen worden met het consequent verzamelen van deze data.

5. VITALE ORGANISATIES OP SPORT EN PREVENTIE

Sterke organisaties vormen de basis voor een goede uitvoering. Op Bonaire bestaan de meeste organisaties nog niet zo lang en is het door de kleinschaligheid lastig om alle taken goed uit te kunnen voeren. Meer ondersteuning is nodig om organisaties te helpen bij de verdere professionalisering en samenwerking tussen de organisaties te stimuleren.

Ambitie 2040

- De belangrijke aanbieders van sport en preventie zijn toekomstbestendig met een sterke financiële en organisatorische basis.

Doelstellingen 2019-2022

- De afdeling publieke gezondheid ontwikkelt zich tot een Bonairiaanse GGD die in staat is om de taken op het gebied van publieke gezondheid adequaat uit te voeren, met -waar nodig- structurele of incidentele ondersteuning op specifieke taakvelden.
- De belangrijke sportverenigingen zijn financieel gezond met een goed opgeleid kader.
- Sentro Hubentut i Familia is op sterkte en heeft een duidelijke positie in de jeugdketen.

Acties 2019-2022

- De overeenkomst tussen OLB en GGD Haaglanden voor ondersteuning wordt nieuw leven ingeblazen.
- Sportverenigingen worden ondersteund door de (extra) buurtsportcoaches en door sportbonden uit Nederland en de regio.
- Partijen committeren zich gezamenlijk om Sentro Hubentut i Familia te versterken met adequate, structurele middelen en capaciteit.
- Partijen onderzoeken op welke wijze organisaties op gebied van sport en bewegen ondersteund kunnen worden.

MONITORING

- Om de doelstellingen te kunnen monitoren zullen op verschillende onderwerpen nog nulmetingen en onderzoeken plaatsvinden.
- De monitoring vindt kortcyclisch plaats en heeft tot doel om te leren en tijdig te kunnen bijsturen. Partijen bespreken minimaal twee keer per jaar de voortgang van het sport- en preventieakkoord. Het eventueel bijstellen van de begroting en te nemen maatregelen bij het achterblijven van beoogde resultaten vindt tijdens deze gesprekken dan ook plaats.

FINANCIEN

- VWS stelt jaarlijks €1,5 miljoen beschikbaar voor het Caribisch Sport- en Preventieakkoord voor de drie eilanden. Voor 1 juli 2019 wordt de definitieve begroting voor de acties 2019-2022 vastgesteld.
- OLB zorgt ervoor dat de huidige beschikbare middelen voor sport en preventie op de eigen begroting voor de periode 2019-2022 beschikbaar blijven voor de uitvoering van de acties in dit akkoord. De extra investering van VWS komt daarmee bovenop huidige middelen en niet ter vervanging van bestaande middelen.
- De Tijdelijke regeling publieke gezondheidszorg Caribisch Nederland loopt eind 2019 af. VWS neemt voor 1 juli 2019 het besluit in welke vorm de ondersteuning van de eilandelijke taken op publieke gezondheid wordt gecontinueerd. Hierbij wordt goed gekeken hoe kan worden

aangesloten bij de ambities, doelstellingen en acties in het Caribisch Sport- en Preventieakkoord.

ONDERTEKENING

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

Op _____, te _____
De Staatssecretaris van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport, P. Blokhuis

Op _____, te _____
De gedeputeerde
namens het Openbaar Lichaam Bonaire, N. den Heyer